

wandelen in de Stichtse Rijnlanden

Cock Hazeu en Peter Kuiper

TIEN FLINKE RONDWANDELINGEN

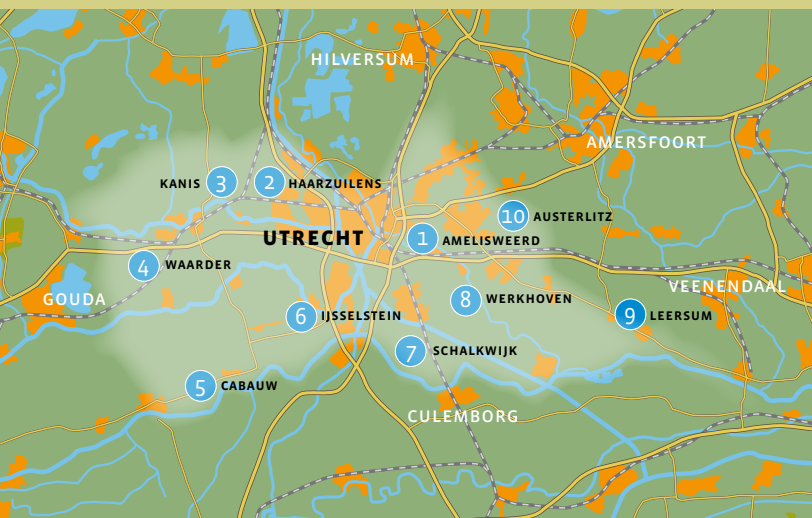
IN HET HART VAN NEDERLAND

VAN GROENE HART TOT HEUVELRUG

Gegarandeerd Onregelmatig

1	AMELISWEERD EN RHIJNAUWEN	✓	✗	✓	✓	14	6
2	HAARZUILENS	✓	✓	✓	✓	15	18
3	KANIS	✓	✗	✓	✓	16	30
4	WAARDER	✓	✗	✓	✓	15	40
5	CABAUW	✓	✗	✓	✓	16	50
6	IJSSELSTEIN	✓	✗	✓	✓	16/18	60
7	SCHALKWIJK	✓	✗	✓	✓	17	72
8	WERKHOVEN	✓	✗	✓	✓	16	86
9	LEERSUM	✓	✗	✓	✓	16	96
10	AUSTERLITZ	✓	✗	✓	✓	16	106

Parkeren bij start- en eindpunt van de wandeling

Startpunt is per trein bereikbaar, zie ook: 9292.nl

Tijdens de wandeling is voldoende horeca aanwezig

Startpunt is per bus, tram of metro, zie ook: 9292.nl

Honden: Bekijk de praktische informatie bij iedere wandeling

Met de QR-code op de openingspagina van een wandeling verschaft u zich toegang tot de betreffende wandeling op www.wandelzoekpagina.nl. Met de viercijferige kortingscode – rechts van de QR-code – kunt u daarna gratis de meest actuele routebestanden downloaden.

A man with grey hair, wearing a white t-shirt and light-colored shorts, is walking towards the camera on a dirt path in a grassy field. In the background, a tall wooden pole stands with a stork's nest at the top, where a stork is perched. The sky is overcast with grey clouds.

wandelen in de **Stichtse** **Rijnlanden**

Gegarandeerd Onregelmatig

© 2024 Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig
ISBN 9789076092300

Zoveel mogelijk uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, mits met bronvermelding en schriftelijke toestemming van de uitgever.

De routes in deze gids zijn met de grootst mogelijke zorg samengesteld en gecontroleerd. Niettemin geldt dat het een momentopname betreft en dat wijzigingen in het landschap of openingstijden voor kunnen komen. Daarom is het verstandig om voor vertrek altijd de actuele stand van zaken te controleren.

De makers en uitgeverij kunnen niet aansprakelijk worden gesteld voor enige schade dan ook bij het volgen van de routes.

TEN GELEIDE EN DANKWOORD

Wandelen in De Stichtse Rijnlanden is de allernieuwste wandelgids in de serie van 'waterschapswandelingen' waar we zes jaar geleden aan begonnen zijn. Waterschappen blijken een goede maat te zijn om in een compacte regio een serie mooie en interessante (rond)wandelingen te kunnen ontwikkelen. Het gebied van waterschap De Stichtse Rijnlanden ligt voor het overgrote deel in de provincie Utrecht: je wandelt door het Groene Hart, het stroomgebied van de Kromme Rijn, het Waterliniegebied ten zuidoosten van stad Utrecht, en op de Utrechtse Heuvelrug. Met deze wandelgids op zak doe je niet alleen tien mooie, nieuwe wandelingen, maar maak je ook goed kennis met deze fraaie en gevarieerde streek. En dat in het hart van Nederland, 'dichtbij', conform ons motto: WandelenDichtbij. Want om mooi te kunnen wandelen, hoeft je niet persé eerst ver te reizen!

Het was weer plezierig samenwerken met Lourens Vellinga en Bart van der Mark van wandelgidsenuitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig – veel dank daarvoor! Lourens heeft de meeste controlewandelingen voor z'n rekening genomen; andere controlewandelingen zijn gedaan door Bart, Bert Bos, en Anne-Marie van den Akker en Kees Wingelaar. Verder hebben meegedaan: Carolien Aarnink, Rik Hazeu, Hanneke en Eric Klarenbeek, Dieuwerte Kloosterman, Joan van der Lingen, Connie de Neef en Sjoerd Steenaart. We zijn hen allen zeer erkentelijk.

Verder hebben we veel gehad aan de informatie bijeen gebracht door de diverse plaatselijke historische verenigingen in het gebied. Ook het Wereld-Wijde Web, Wikipedia, en alle anonieme contribuanten daarop, zorgen ervoor dat er over veel onderwerpen goede en betrouwbare informatie beschikbaar is. Dank ten slotte aan Stefan Horn voor de digitale ontsluiting van de wandelingen op de WandelZoekPagina (www.wandelzoekpagina.nl).

Februari 2024, Cock Hazeu en Peter Kuiper, WandelenDichtbij

WANDELAANWIJZINGEN

Alle wandelingen starten op een beginpunt dat goed bereikbaar is, zowel met de auto als met het openbaar vervoer. Liefst is er ook een horecavoorziening bij de start. Je kan natuurlijk altijd op een andere plek 'instappen' in de wandeling en vervolgens de ronde maken. Zoek dan zelf even uit hoe je komt op je instap-punt en waar je parkeert.

Verder zijn het allemaal rondwandelingen; je kunt ze dus ook in de omgekeerde volgorde doen dan aangegeven. Maar ook over de uitgezette volgordes is goed nagedacht! Bovendien leert de ervaring dat het voor de meeste mensen lastig is om een route 'andersom' te lezen.

De wandelingen zijn niet bewegwijzerd, maar soms vallen stukjes route wel samen met een bewegwijzerde andere wandelroute. Dat kan bijvoorbeeld de wit-rode markering van een lange-afstands-wandelpad (LAW) zijn, of de geel-rode markering van een streekpad. Soms wordt dat in de routebeschrijving vermeld, met name wanneer er weinig andere herkenningspunten zijn en er wat langduriger zo'n markering wordt gevolgd.

In de routebeschrijvingen worden straatnamen genoemd als ze in het zicht zijn, als hulpmiddel; als er geen straatnaam wordt genoemd, is die dus blijkbaar ook niet in het zicht.

De volgende afkortingen worden gebruikt:

RD = rechtdoor

RA = rechtsaf

LA = linksaf

1 AMELISWEERD EN RHIJNAUWEN

LENGTE

14 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Botanische Tuinen Utrecht
Budapestlaan 17
3584 HD Utrecht
(of Parkeerplaats Rhijnauwen)

OPENBAAR VERVOER

 Botanische Tuinen, Utrecht (bushalte) of Padualaan, Utrecht (tramhalte).

PARKEREN

 Parkeerplaats bij Botanische Tuinen (in het weekend gratis, maar doordeweeks betaald).
Gratis parkeren: Parkeerplaats Rhijnauwen, Rhijnauwenselaan. Vanaf deze parkeerplaats start de wandeling bij 6. (brug naar Rhijnauwen) direct bij de parkeerplaats. Sta je op een overloopparkeerplek, dan loop je terug naar de brug

HORECA

 Tuincafé Botanica
tuincafebotanica.nl
 Koetshuis Cafe bij Stayokay
 Theehuis Rhijnauwen
als je de wandeling start bij parkeerplaats Rhijnauwen
 Onderweg is er een ruim aanbod aan horeca

BIJZONDERHEDEN

Honden op grote delen van de wandeling aangelijnd

Deze wandeling gaat door de groene oostelijke rand van de gemeente Utrecht. Hier, aan de Kromme Rijn, vind je de prachtige en populaire landgoederen Amelisweerd en Rhijnauwen en enkele grote forten van de voormalige Waterlinie. De wandeling combineert die met de Botanische Tuin en de universiteitscampus De Uithof. Daarna ga je de stad in voor het Rietveld- Schröderhuis en enkele andere architectonische hoogstandjes. En ook brengt deze zeer gevarieerde wandeling je door het Wilhelminapark: een van de mooiste stadsparken van Nederland.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandelzoekpagina

Door de groene rand van stad Utrecht

1 Startpunt is de ingang van de Botanische Tuin **A**. Steek de weg over (richting de parkeerplaats) en ga voor de parkeerplaatsen LA. Ga tweede zijpad RA (loopt schuin weg). Aan eind RA, langs het Minnaert-gebouw (aan je rechterhand); RD lopen. Aan het eind LA, steek fietspad, busbaan en weg over. Aan overkant direct RA, fietspad en weg oversteken en RD onder viaduct door.

2 Kort na het viaduct LA, smal pad door gras en langs bomen. Pad vervolgen als het asfalt wordt. Aan het eind bij fietspad en weg, RA over trottoir. Na kruising met Wim Sonneveldlaan RA en direct daarna voetpad LA. Eerste zijpad RA. Blijf RD lopen over dit smalle pad tussen de hagen; negeer afslagen; je steekt een keer een straat over. Aan eind bij water RA **B**. Volg dit pad langs het water tot aan de weg. LA, brug over en direct daarna LA, voetpad langs het water.

A BOTANISCHE TUINEN

Met een Museumjaarkaart mee kun je ook de prachtige botanische tuin in - maar voor een goed bezoek moet je wel ruim de tijd nemen!

Botanische tuinen kom je het vaakst (nog) tegen in universiteitssteden; de tuinen speelden van oudsher een rol bij plantkundig, medicijn- en chemisch onderzoek. Tegenwoordig zijn ze er voor wetenschap én publiek.

De Botanische Tuinen van Utrecht zijn zo'n oorspronkelijke universitaire tuin. Je vindt hier planten afkomstig vanuit de hele wereld, thematisch geordend (o.a. een grote rotstuin). De Tuinen zijn opgericht in 1639, drie jaar na de oprichting van de Utrechtse Universiteit. De eerste tuin werd aangelegd op het toenmalige bolwerk Sonnenborgh, waar zich nu de Sterrenwacht bevindt. Later volgde de Lange Nieuwstraat waar nu het Universiteitsmuseum gevestigd is. Tegenwoordig is de hoofdlocatie van de Tuinen te vinden op Fort Hoofddijk – op en in een oud Waterliniefort dus.

B ANTROPOSOFISCH WOONHUIS DE WAAL

Hier in de wijk Rijnsweerd wandel je langs een zeer opvallend huis: 'Woonhuis De Waal' officieel, maar bijgenaamd 'De Apenrots'. Naast het ontwerpen en bouwen van een woonwijk in Rijnsweerd, kreeg (antroposofisch) architect Ton Alberts in 1978 van de projectontwikkelaar De Waal opdracht om voor hem een eigen woonhuis te ontwerpen. Een opdrachtgever/projectontwikkelaar die in zijn eigen wijk gaat wonen! – dat is op zich al een bijzonderheid. De tweede bijzonderheid is dat de kern van de woning het zelfde betonnen casco heeft als de andere woningen in deze buurt - als je goed kijkt, kun je dat zien. De aankleding (zowel buiten als binnen) van Woonhuis De Waal ontstond door een organische samenwerking tussen opdrachtgever, ontwerpers en uitvoerders. Het geheel biedt een antroposofisch aanblik. Het huis was oorspronkelijk helemaal in baksteen (met de toenmalige bijnaam 'zandkasteel'). Laatste bijzonderheid is dat die bakstenen voor veel lekkages bleken te zorgen – daarom dus zijn belangrijke delen van het huis later bekleed met titanium platen.

C RIETVELD-SCHRÖDERHUIS

Het Rietveld Schröderhuis is het enige bouwwerk dat volledig volgens de principes van De Stijl is gebouwd, en is zondermeer de meest iconische woning van Nederland. De Stijl was een kunstbeweging, vernoemd naar het in 1917 in Leiden opgerichte tijdschrift De Stijl. De leden van De Stijl streefden naar een radicale hervorming van de kunst, zodat die gelijke tred hield met de technische, wetenschappelijke en sociale veranderingen in de wereld. De hervorming bestond uit het gebruik

van een minimum aan kleuren (primaire kleuren, gecombineerd met zwart, wit en grijs) en een zo eenvoudig mogelijke vormgeving (bij voorkeur volgens het orthogonaal stelsel, d.w.z. haaks op elkaar staand).

Het Rietveld Schröderhuis heet zo omdat de inbreng van opdrachtgever Truus Schröder (de helft van het opdrachtgeverschap Schröder-Schröder) - zelf kunstenaar - groot en medebepalend is geweest voor de opzet van de woning, zoals de open structuur, werken met schuifwanden, etc. Truus Schröder heeft tot haar dood in 1985 in het huis gewoond; nu bestaat het voort als museumhuis. In de omgeving heeft Rietveld nog een typerende straat (Erasmuslaan) kunnen bouwen – je bent er even eerder doorheen gewandeld.

Steek Jan Muschweg over en blijf pad langs water volgen. Aan eind bij weg RA, Louis Bouwmeesterlaan. Blijf RD lopen, negeer afslagen naar links; verderop voetpad links van fietspad; maakt een bocht naar links. Even verderop aan je rechterhand de Rietveldwoningen aan de Erasmuslaan. Loop door tot de Prins Hendriklaan; hier RA onder het viaduct door. Na het viaduct direct rechts het Rietveld Schröderhuis **C**. Ga voor het huis RA, voetpad op. Voor het bruggetje LA, loop RD, Gabriël Metsustraat. Waar de weg naar links afbuigt, RD, Antoniushof. Aan het einde de doorgaande weg oversteken, RA en direct LA, Rembrandtkade. Bij de kruising RA, brug over en Prins Hendriklaan in.

3 Aan eind RD fiets/voetgangersbrug over. Je bent nu in het Wilhelminapark

D. Ga na de brug RA, voetpad. Negeer afslagen en steek schuin het kruisende pad over. Links de vijver, houd links aan, en steek grasveld over. Houd op het geasfalteerde deel links aan. Bij de Y-splitsing RA en bij de volgende Y-splitsing LA voor monument langs. Na monument RA. Bij weg met trottoir LA, brug over en RD. Bij Y-splitsing (links Restaurant Wilhelminapark) RA. Bij volgende Y-splitsing LA, verderop links langs klaphek park uit; steek de weg over.

4 RD de Louise de Colignystraat in. Aan eind RD de Hobbemastraat in. Aan eind bij doorgaande weg, Jan van Scorelstraat, RA en direct daarna eerste straat LA, vervolg Hobbemastraat. Langs de Wilhelminakerk en aan eind RA, Jacob van Ruisdaelstraat. Volg deze straat (die naar links buigt) en steek de weg over, wordt Van der Helststraat. Eerste kruising LA, Ferd. Bolstraat. Eerste straat RA, Johannes Vermeerstraat. Aan eind LA en direct weer RA, Laan van Minsweerd.

D WILHELMINAPARK

In de tweede helft van de negentiende eeuw kenden de Nederlandse steden een sterke bevolkingsgroei. De steden gingen zich toen buiten hun oorspronkelijke vestingen ontwikkelen. Er werden nieuwe stadswijken aangelegd en, nu daar ruimte voor kwam, bijna steeds kwam daar ook een groot stadspark bij – vooral bedoeld als openbaar wandelpark. Zoals Amsterdam z'n Vondelpark kreeg, kreeg Utrecht in die tijd het Wilhelminapark. Na een prijsvraag werd er rond 1890 een park aangelegd in Engelse landschapsstijl – erg in de mode in die tijd. Toen Wilhelmina in 1898 koningin werd, werd – om haar te eren - het park omgedoopt tot Wilhelminapark.

Het Wilhelminapark is een groot en gevarieerd park en is met het ouder worden des te mooier geworden. Het is ook een van de eerste parken die erkend is als Rijksmonument. De belendende stedelijke wijk heet de Wilhelminaparkbuurt – en het is beslist een plusje om daar te mogen wonen!

Doorlopen tot brede weg met fietspaden, hier LA weg oversteken en onder viaduct door. Na viaduct weg oversteken en voetpad langs hekwerk aan je linkerhand. Rechts aan de overkant van de weg het stadion van FC Utrecht **E** en links de Kromhoutkazerne.

Blijf voetpad volgen, je passeert de ingang van de kazerne. **F** Aan het eind steek je de weg en de trambaan over, en RA trottoir links van fietspad.

E FC UTRECHT EN STADION GALGENWAARD

FC Utrecht is in 1970 ontstaan als fusieclub van DOS, Elinkwijk en Velox, en garandeert sindsdien het betaald voetbal in Utrecht. Stadion Galgenwaard is het stadion van FC Utrecht. Het stadion heeft aan het begin van de 21e eeuw een grote renovatie ondergaan en heeft nu een capaciteit van 23.750 toeschouwers. Kenmerkend voor het stadion na deze verbouwing zijn de open hoeken, waardoor de wind vaak vrij spel heeft. Achter de marathontribune is een grote sporthal gebouwd, die wordt gebruikt voor basketbal, volleybal en turnen. Tot ongeveer 1600 was Galgenwert, zoals het in de Middeleeuwen werd genoemd, een galgenveld waar de lijken van geëxecuteerde misdadigers werden opgehangen – een hele geruststelling dat het bij het betaald voetbal zo veel kalmer toegaat!

F KROMHOUTKAZERNE

Vroeger was de Kromhoutkazerne in de binnenstad van Utrecht – maar daar paste hij niet langer. Bovendien kon het vrijkomende kazerneterrein goed gebruikt worden! In 2010 is er een supermoderne nieuwe kazerne geopend, hier aan de oostelijke buitenkant van Utrecht, op het

vroegere Fort Vossegat. De Kromhoutkazerne is vooral een administratief hoofdkantoor van zeven verschillende Defensieonderdelen. Artillerie, schietbanen, donkergroene legertrucks en helikopters kom je hier allemaal niet tegen. En hoewel het allemaal erg ‘administratief’ oogt, is de kazerne uiteraard toch goed beveiligd. Het interessante poortgebouw met waterval nodigt er wellicht toe uit, maar je wandelt niet zomaar het kazerneterrein op! – dat kan alleen op Open Monumentendag. Dan kun je o.a. de Bomvrije Wachtruimte bekijken – een onderdeel van het oude Fort Vossegat.

G KROMME RIJN

De Kromme Rijn loopt vanaf de Nederrijn bij Wijk bij Duurstede tot de Stadsbuitengracht van Utrecht. De Kromme Rijn is vermoedelijk rond het jaar 1000 voor Christus ontstaan en was ooit de belangrijkste aftakking van de Rijn naar de Noordzee – maar dat is lang geleden. Het afdammen van de Kromme Rijn bij Wijk bij Duurstede in 1122 (in opdracht van de Utrechtse bisschop Godebald) betekende het einde van de rivier als afvoer van het Rijnwater; die functie werd met name overgenomen door de Lek. Ten tijde van de afdamming was de Kromme Rijn ongeveer 100 meter breed.

De Kromme Rijn speelt nu nog maar een bescheiden rol in de waterhuishouding. Veel belangrijker is hij voor natuur en recreatie – met de landerijen en landgoederen ertegenaan een erg plezierig water om langs te wandelen. Hier maakt hij deel uit van het Waterlinielandschap met al z'n bunkers en forten.

H LANDGOED AMELISWEERD

Tussen de Kromme Rijn en het aangrenzende landgoed Rhijnauwen ligt het Landgoed Amelisweerd – de naam verwijst naar de Middeleeuwse ridder Amelis uit de Weerd (en ‘weerd’ of ‘waard’ duidt op een eiland). Amelisweerd bestaat uit Oud-Amelisweerd en Nieuw-Amelisweerd met ieder een groot landhuis. Lang waren deze landgoederen in het bezit van adellijke families, maar in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw kwamen ze in bezit van de gemeente Utrecht. Na een roerige geschiedenis zijn de twee landgoederen inmiddels goed gerestaureerd en onderhouden. Er is een museale collectie, en het zijn erg mooie en populaire uitspanningen voor wie even de stad uit wil.

Al sinds 1978 (!) zijn er plannen om de snelweg A27 te verbreden met extra rijbanen – dat zou ten koste gaan van een deel van het bos van Amelisweerd. Die strijd tussen snelwegbehoefte en natuurbehoud woedt nog onverminderd; de actiegroep Amelisweerd Niet Geasfalteerd roept mensen op om zich op te geven als bosbeschermers, die als het moet de boom in gaan om Amelisweerd te redden. Juridisch ligt de zaak nu stil door het stikstofarrest van de Hoge Raad – maar wordt ongetwijfeld vervolgd...

I HISTORISCHE MOESTUIN

Op het landgoed Amelisweerd kom je langs de historische moestuin Tuinderij De Volle Grond: een kleinschalig bedrijf waar het werk zoveel mogelijk met de hand gedaan wordt. Enerzijds omdat men geen zware machines op de kostbare grond wil die de bodemstructuur bederven, anderzijds om zinvol en gezondmakend werk te bieden aan mensen die daar behoefte aan hebben. Deze werkwijze sluit goed aan bij de doelstelling om de tuin als historische moestuin in stand te houden.

5 Ga de brug over en direct daarna LA en LA, naar beneden naar het water; daar RA. Volg het pad langs de Kromme Rijn, het water aan je linkerhand **G**.

Je volgt hier het geel-rood gemarkeerde Utrechtspad. Het pad gaat onder de snelweg A27 door en buigt af naar rechts. Een kilometer na het viaduct bij de eerste brug over de Kromme Rijn, LA, brug over (je verlaat het Utrechtspad).

H Direct na de brug RA, gravelpad nemen. Pad buigt verderop naar links. Je komt rechts langs Tuinderij De volle Grond, **I** de historische moestuin van Amelisweerd. Bij T-splitsing van het steenslagpad RA.

Blijf op dit pad; buigt verderop eerst flauw naar links en later sterk naar links. Aan het eind RA, bruggetje over en daarna RA volgend bruggetje over en links aanhouden. Verderop LA, bruggetje over en RD trap omhoog.

Boven RA, RD en aan eind LA en direct RA bruggetje over en daarna LA pad op. Aan het eind bij beukhaag LA. Bij kruising RA. Loop door tot de oprijlaan van

Oud Amelisweerd; hier RA, brug over en links om Oud Amelisweerd. RD, brug over. De route gaat direct na de brug LA, over het Jaagpad langs de Kromme Rijn. Volg dit pad tot de volgende brug over de Kromme Rijn. Ga deze brug over;

je kan op verschillende manieren een rondje maken rond Kasteel Rhijnauwen; na je rondje terug over de brug en LA **J**.

J KASTEEL RHIJNAUWEN

Rhijnauwen ligt op een zanderige oeverwal van de Kromme Rijn - een logische plek omdat deze wal hoger is gelegen dan de drassige omgeving, en een stevige ondergrond biedt waarop gebouwd kan worden. Het Huis of Kasteel Rhijnauwen is gelegen op de

rechteroever. In het achttiende-eeuwse landhuis zijn aan de achter- en linkerzijde delen van een ouder huis te zien, dat hier eerder moet hebben gestaan. Sinds 1933 is in het landhuis een jeugdherberg gevestigd; dit is de oudste jeugdherberg van Nederland. Hoe het huis er oorspronkelijk heeft uitgezien, is onbekend. Waarschijnlijk is het een soort donjon geweest, omgeven door een gracht met in de buurt een boerderij.

K FORT BIJ RIJNAUWEN

Rhijnauwen ligt op een zanderige oeverwal van de Kromme Rijn - een logische plek omdat deze wal hoger is gelegen dan de drassige omgeving, en een stevige ondergrond biedt waarop gebouwd kan worden. Het Huis of Kasteel Rhijnauwen is gelegen op de rechteroever. In het achttiende-eeuwse landhuis zijn aan de achter- en linkerzijde delen van een ouder huis te zien, dat hier eerder moet hebben gestaan. Sinds 1933 is in het landhuis een jeugdherberg gevestigd; dit is de oudste jeugdherberg van Nederland.

Hoe het huis er oorspronkelijk heeft uitgezien, is onbekend. Waarschijnlijk is het een soort donjon geweest, omgeven door een gracht met in de buurt een boerderij.

L CAMPUS DE UITHOF

Utrecht heeft al een universiteit sinds 1636. Die was oorspronkelijk gevestigd in allerlei panden in de binnenstad, maar met de groei van de studentenstromen was die universiteit in de binnenstad uit z'n voegen gegroeid. Toen in 1951 de Kringenwet werd opgeschort, was de implicatie daarvan dat er bij Waterlinieforten niet langer 'verboden kringen' waren die onbebouwd moesten blijven om een vrij schootsveld te garanderen. Zo ontstond het idee om in dit Waterliniegebied een nieuwe universiteitscampus te gaan ontwikkelen, en de diverse faculteiten en instituten hier vanuit de Utrechtse binnenstad naartoe te brengen. In 1989 verhuisde ook het Universitair Medisch Centrum (het Academisch Ziekenhuis + medische faculteit) naar dit gebied. En ook het Wilhelminakinderziekenhuis volgde, alsmede de Hogeschool Utrecht. Zo ontstond er met de jaren een grote Campus met hoger-onderwijsgebouwen, de ziekenhuizen, studentenflats, en de botanische tuin. Meer dan 50.000 studenten studeren hier inmiddels. Het hele gebied wordt nog steeds door iedereen 'De Uithof' genoemd. Maar heet sinds 2018 officieel: Utrecht Science Park.

6 Blijf voetpad volgen tot de volgende brug over de kromme Rijn. Brug over en verderop bij kruising LA, fietspad.

Aan eind fietspad RA (richting Bunnik/De Bilt); neem vervolgens het eerste gravelpad links (bij klaphek) LA.

Volg het slingerende pad langs de gracht van Fort Rhijnauwen **K**.

Na een klaphekje kom je uit op de Rhijnauwenselaan. Ga hier RA, fietspad. Je passeert twee woningen aan je rechterhand en gaat een bruggetje over. Daarna eerste zijpad LA, tussen de bomen. Bij kruising RD en bij zijpad rechts. Dan eerste zijpad RA.

Bij kruising RD en aan eind RA (universiteitsgebouwen in het zicht). Pad maakt verderop slinger naar links en naar rechts. Ga bruggetje over en pad komt uit bij smalle asfaltweg; hier RA en na 50 meter LA.

7 Over damhek door grasland. Na tweede damhek weg oversteken en rechts van gebouw over trottoir (Bisschopssteeg). Bij paars-blauwe studentenflat het schuine voetpad nemen. Aan het eind een fietspad oversteken en RD, tussen de bomen.

Vóór fietspad en tramlijn LA (Cambridgelaan), ga onder de traverse van een gebouw door **L** en bij de eerste zijweg RA (Grand Café The Basket op de hoek). Over het gravelpad (Genèvelaan); aan het eind de weg oversteken en LA, brug over en eerste weg RA, na 150 meter rechts de ingang van de Botanische Tuin; het begin- en eindpunt van de wandeling.

2 HAARZUILENS

LENGTE

15 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Vleuten (gemeente Utrecht)
Kinderboerderij Geertje's Hoeve,
Thematerweg 5, 3455 SM Utrecht
geertjeshoeve.nl

OPENBAAR VERVOER

 Bushalte Joostenlaan,
Haarzuilens; loop van de halte
naar Geertje's Hoeve.

 Of loop ongeveer
1 km vanaf Station Vleuten
naar de Hamtoren (in de
routebeschrijving).

PARKEREN

 bij Geertje's Hoeve
is betaalde parkeerplaats
(gratis voor leden van
Natuurmonumenten).
Gratis parkeren kan op de
parkeerplaats Parkweg 1; je start
de wandeling dan bij .

HORECA

 Bij de start van de wandeling:
Kinderboerderij Geertje's Hoeve

 Haarzuilens

 bij Kasteel De Haar:
Koetshuis de Haar

BIJZONDERHEDEN

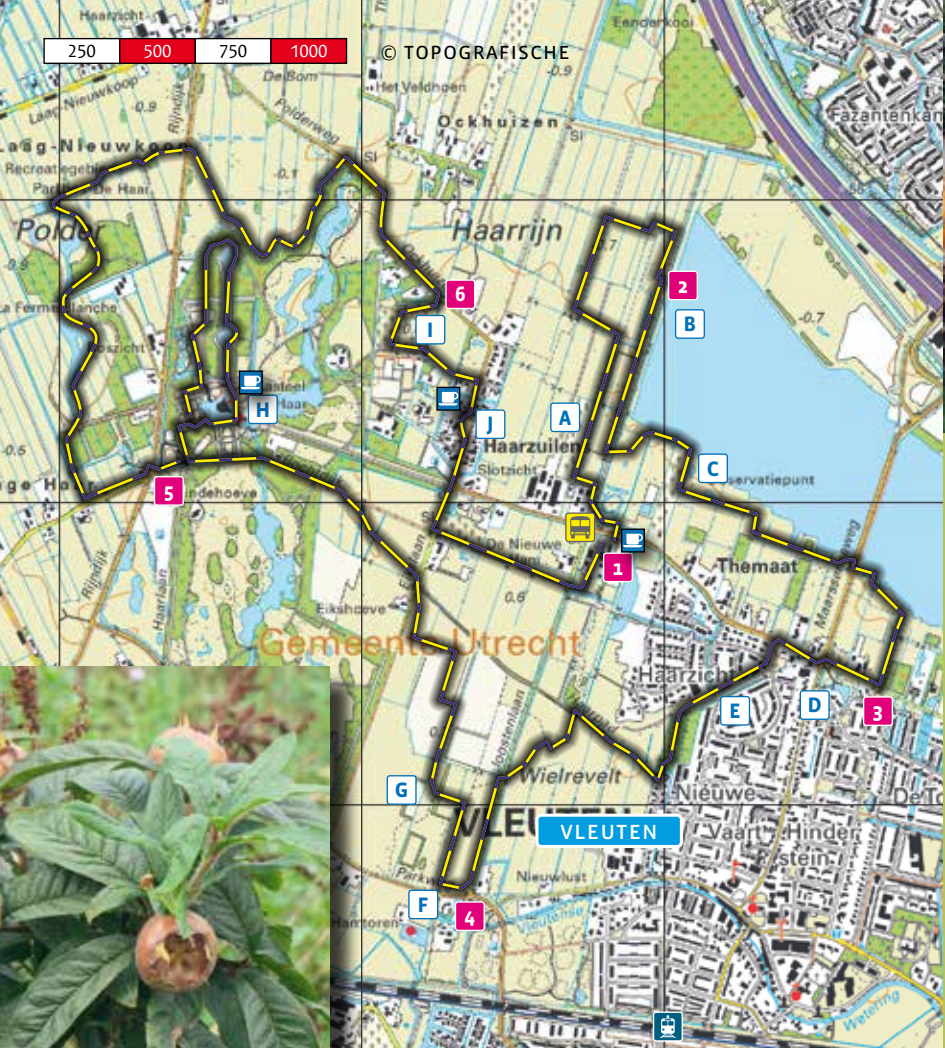
Je kan deze wandeling
combineren met een bezoek
aan Kasteel De Haar en/of de
tuinen van het kasteel. Met
Museumjaarkaart gratis. Meer
informatie: kasteeldehaar.nl

Door de komst van de grootste Vinex-locatie van Nederland, Leidsche Rijn, zijn in Vleuten en De Meern de groot-schalige kassengebieden verdwenen. Naast woningbouw zijn er voor al die nieuwe bewoners ook nieuwe natuur- en recreatiegebieden aangelegd, zoals de Haarrijnseplas en de Themater-velden. Verder zijn de cultuurhistori-sche en natuurfunctie van de tuinen en landerijen van Haarzuilens versterkt. Deze wandeling komt door die beide gebieden (langs de Haarrijnseplas en door Haarzuilens/De Haar) en laat ook nog een klein stukje van al die nieuw-bouwwoede zien.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

Van Vleuten naar De Haar: van Vinex naar fantasiekasteel

- 1** Ga naar de (betaalde) parkeerplaats naast de Geertje's Hove en ga bij de ingangsslagboom over het voetpad naar de weg, steek de weg en het fietspad over en neem het betonplatenpad. Dat buigt naar links en dan schuin naar rechts **A**. Bij breed asfaltfietspad RA over fietspad. Na laatste gebouw aan je linkerhand, LA voetpad (rechts langs gebouwen). Aan eind RA, betonplatenpad; dat wordt verderop gravelpad; blijf RD lopen. Je loopt over een dam. Dan eerste pad LA bij Wknp 47 (richting 87), graspad. Aan eind RA, gravelpad. Bij eerste kruising RA. Aan eind LA en met pad mee naar rechts. Doorlopen tot asfaltfietspad, RA. Fietspad volgen (je kan ook rechts van de bomen door het gras lopen). Bij voetgangersbrug links, LA, brug over naar uitzichtpunt over de Haarrijnseplas **B**.

A VOORMALIG TUINBOUWGEBEID

De dorpjes Vleuten en De Meern - op vruchtbare grond en centraal gelegen - waren altijd al voedselleverancier voor de stad Utrecht, maar zeker gedurende de hele twintigste eeuw waren het typische tuinbouwdorpen, met kassen, 'plat glas', boomkwekerijen en fruitbomen. Vleuten had zelfs een eigen bloemenveiling; de groenteveiling was in Utrecht. De tuinders waren hier aan het begin van de twintigste eeuw naartoe gekomen - o.a. vanuit het Westland, toen het Westlandse dorpje Loosduinen moest wijken voor Haagse stadsuitbreiding. En nu, een eeuw later, is van al die glastuinbouw niets meer te zien doordat ook hier de stedelijke 'landhonger' de kop op stak: de tuinbouw heeft - opnieuw - het onderspit gedolven, nu voor de (westelijke) stadsuitbreiding van Utrecht. Eerst werden Vleuten en De Meern samen een groeikern; later kwam de Leidsche Rijn als volgende grote stadsuitbreiding. Het enige dat je nu nog ziet van de voormalige tuinbouw, zijn de betonnen paden (waar je hier overheen wandelt) - die lagen in de kassen en langs het plat glas, en zijn her en der blijven liggen.

Voorjaar 2023 organiseerde de Historische Vereniging Vleuten De Meern Haarzuilens Leidsche Rijn een mooie tentoonstelling over honderd jaar grootschalige tuinbouw in dit gebied; de interactieve presentatie is nog steeds te bekijken.

B HAARRIJNSEPLAS

Hier aan de westkant van Utrecht ligt tegenwoordig de Haarrijnseplas. Het zijn feitelijk twee plassen, die doorsneden worden door de Maarssenseweg. De twee plassen hebben een gezamenlijke oppervlakte van zo'n negentig hectare. Op verschillende plekken aan de wand van de plas nestelen oeverwaluwen; de wandeling komt erlangs.

De plas is niet oud: hij is pas in de 21e eeuw ontstaan toen er hier 13 miljoen m² zand is gewonnen - grotendeels gebruikt om het aangrenzende gebied op te hogen en daarop de grote Utrechtse Vinex-wijk Leidsche Rijn te kunnen bouwen. De Haarrijnseplas is bestemd voor recreatie, maar heeft ook een functie in het waterbeheer.

C THEMATERVELDEN

De komst van de Haarrijnseplas heeft ook gezorgd voor de komst van het nieuwe natuurgebied Thematervelden - vernoemd naar het buurtschap Themaat. Het is een project van de gemeente Utrecht, begonnen vanaf 2000. Het gebied is zo'n 35 hectare groot en zorgt voor een natuurlijke verbinding met de andere natuurgebieden aan de westzijde van de stad. Je wandelt prachtig - en rustig! - door de Thematervelden en ziet: rietoevers, hooilanden, struwelen en bos. Honden zijn niet toegestaan; alles is erop ingericht om de natuurontwikkeling te bevorderen - waarbij hier als basisfilosofie wordt aangehouden dat die nieuwe natuur zoveel mogelijk 'vanzelf' moet ontstaan. Dat vergt dus geduld, maar het voorlopige resultaat oogt veelbelovend.

2 Loop terug naar de asfaltweg en ga LA. Blijf asfaltweg volgen (je kan ook rechts van de bomen door het gras lopen). Negeer de eerste voetgangersbrug aan je linkerhand, maar loop door. Je passeert de stuw Thematerweg en gaat bij de tweede voetgangersbrug LA (Wknp 84, richting 44). Brug over en RD pad gemarkeerd met blauwe pijltjes volgen. Pad komt bij plas en volg pad langs water (aan je linkerhand). Blijf (hoofd)graspad volgen, dat buigt naar rechts (rechts van je een grote kersenboomgaard) en daarna naar links **C**. Iets verderop kun je even naar links naar uitzichtpunt. Blijf graspad volgen (blauwe pijltjes).

Aan het eind steek je de asfaltweg over en bij het fietspad RA (Wknp 44); na twintig meter over fietspad LA (Wknp 44, richting 42), voetpad in met water aan je linkerhand. Blijf hoofdpad volgen tot voorbij de brede sloot aan je rechterhand. Ga direct na deze brede sloot RA, graspad. Je loopt over dit graspad door tot een smalle asfaltweg.

3 Hier RA. Loop over deze asfaltweg tot aan de rotonde **D**. Bij de rotonde linksom over het voetpad en zebrapad en dan via het fietspad RD de Thematerweg in. Over fietspad doorlopen en bij eerste zijweg LA, Poortwachterslaan. Neem voetpad rechts van de weg. Aan eind oversteken, LA en direct weer RA, rechts van water, Oeverwalpark **E**. Loop RD, bij kruisende weg RD fiets/voetpad in (rechts Kindcentrum Haarzicht). Bij bruggetje over de

D VLEUTEN

Het vroegere Vleuten was een kleine plattelandsgemeente westelijk van de stad Utrecht. Gedurende bijna de hele twintigste eeuw was het vooral een tuinderijgemeente. In 1954 ging Vleuten met De Meern en Haarzuilens op in de fusiegemeente Vleuten-De Meern. In die nieuwe gemeente werden later twee grote nieuwbouwlocaties gebouwd: Veldhuizen en Vleuterweide (vernoemd naar een achttiende-eeuwse boerderij). In 2001, toen de grote westelijke stadsuitbreiding van Utrecht (Leidsche Rijn) eraan kwam, werd Vleuten-de Meern opgeheven en bij Utrecht gevoegd. Er is nu sprake van een wijk Vleuten-De Meern, met meer dan 50.000 inwoners. De grootste buurt daarbinnen is Vleuterweide. De wandeling komt niet door de oude dorpskern van Vleuten, maar gaat voor een stukje door de westelijke nieuwbouw.

sloot aan je linkerhand LA, bruggetje over, RA en eerste pad LA. Blijf RD lopen. Pad komt via een bruggetje uit op een woonerf. Hier RD en aan eind RA. Fiets/wandelpad en verderop een smalle asfaltweg. Blijf de weg volgen tot eerste pad links. Ga hier LA. Iets verderop buigt het pad naar rechts en dan met scherpe bocht naar rechts, direct na deze bocht links aanhouden, hoofdpad blijven volgen. Pad uitlopen

E VINEX-LOCATIES; IN DE SCHADUW VAN DE LEIDSCHER RIJN

Vinex is, zoals iedereen weet, de afkorting van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra, een in 1991 door de Tweede Kamer aangenomen Rijksnota - uit de tijd dat Nederland nog ruimtelijk ordende en er op centraal overheidsniveau werd nagedacht over de ruimtelijke inrichting van Nederland en waar grootschalige nieuwbouw moest plaatsvinden in dit kleine en volle land.

In het hele gebied van deze wandeling is de komst van de Utrechtse Vinex-locatie Leidsche Rijn een belangrijke aandrijver voor de landschappelijke ontwikkelingen geweest. Leidsche Rijn is de grootste Vinex-locatie van Nederland, met de komst van ruim 30.000 woningen, die onderdak bieden aan bijna 100.000 nieuwe bewoners. De woningbouwopgave is door de gemeenteraad van Utrecht destijds verdeeld over twee wijken: de eigenlijke Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern; beide nu stadswijken van Utrecht. Kassengebieden zijn hier verdwenen en nieuwe natuur- en recreatiegebieden aangelegd voor al die nieuwe bewoners, zoals de

Haarrijnseplas en de Thematervelden. Verder zijn de cultuurhistorische en natuurfunctie van de tuinen en landerijen van Haarzuilens versterkt. Deze wandeling komt door die beide gebieden (langs de Haarrijnseplas en door Haarzuilens/De Haar) en laat ook nog een klein stukje van al die nieuwbouwwoede zien.

en ga met bruggetje het water over, hierna direct LA (Joostenlaan). Deze smalle asfaltweg uitlopen tot vlak bij de doorgaande weg. Tien meter

vóór deze doorgaande weg RA, gravelpad in. [(Heb je de auto geparkeerd bij Parkweg 1, dan hier RD)]

4 Aan eind LA, weg en fietspad oversteken en doodlopende weg in. Doorlopen tot je rechts zicht hebt op de Hamtoren **F**. Hierna loop je weer terug naar de doorgaande weg. Steek fietspad en weg over en ga RD over gravelpad. Eerste graspad links, LA, sloot over en direct na de heg bij Y-splitsing RA **G**.

F HAMTOREN

De Hamtoren is het restant van kasteel De Ham, later Ridderhofstad De Ham. De toren (of donjon) ligt ten noorden van de spoorlijn Utrecht - Rotterdam/ Den Haag en ligt aan de oude weg naar Harmelen. Het oorspronkelijke kasteel is al gebouwd rond 1260 en lag hier op een strategische plek. Dat kasteel, inmiddels in vervallen toestand geraakt, is in 1872 afgebroken. De toren daarentegen is bewaard gebleven en in 2020 voor het laatst grondig gerenoveerd. Hij bestaat uit baksteen muren die zo'n 1,5 meter (!) dik zijn, is 27 meter hoog en telt zes verdiepingen.

De Hamtoren is privébezit, wordt als woning bewoond, en is - helaas - maar hoogst zelden te bezichtigen. Maar ook op afstand in het landschap biedt de Hamtoren - nog steeds - een imposant gezicht!

Blijf graspad volgen; dit gaat nog een keer een sloot over en komt uit op een gravelpad. Hier RD en gravelpad blijven volgen; dit maakt tweemaal een slinger naar links en komt uiteindelijk uit op een bomenlaan, Eikslaan. Hier RA en direct na de woning LA, gravelpad.

Gravelpad uitlopen tot asfaltweg, hier LA. Blijf deze smalle asfaltweg volgen, gaat verderop onder een voetgangersbrug door en biedt daarna uitzicht op kasteel De Haar **H** en daarna rechts het toegangsgebouw van kasteel De Haar. Ga door de poort naar binnen. Hier is een openbaar toilet en horeca. En je kan een bezoek brengen aan de tuinen en/of het kasteel.

5 Na afloop weer door de poort naar buiten en dan RA. Aan eind weg oversteken en LA (fietspad) en direct weer RA, Lagehaarsedijk. Na 200 meter bij Wknp 51, RA (richting 53). Ga klaphek door en grintpad. Bij asfaltpad RD, grintpad. Negeer tweemaal grintpad naar rechts. Bij rode brug aan je linkerhand, RD. Bij de volgende driesprong bij Wknp 53 RD (richting 14). Aan het eind bij T-splitsing RA. Bij scherpe bocht naar rechts, LA, gravelpad tussen

G VERENIGING NATUURMONUMENTEN

De Vereniging Natuurmonumenten is al in 1905 opgericht; concrete aanleiding was dat het Naardermeer - fraai Goois natuurgebied - dreigde te worden volgestort met Amsterdams stedelijk afval. Natuurliefhebbers, biologen en omwonenden kwamen toen, min of meer voor het eerst, in opstand tegen de overheid voor een natuurdoel. Al in 1906 hadden ze genoeg leden om het Naardermeer te kunnen kopen en zo het volstorten van het meer tegen te houden. Als vereniging baseert Natuurmonumenten zijn kracht nog steeds op de bijdragen van leden en donateurs. En inmiddels zijn er vele natuurmonumenten in Nederland waar de

vereniging het beheer over voert. Met hulp van een grote gift uit de Nationale Postcode Loterij heeft Natuurmonumenten ook de tuinen van Kasteel de Haar in bezit kunnen krijgen en hebben ze het hele gebied om het kasteel heen op een prachtige en passende wijze heringericht.

bosschages door. Tweemaal klaphek door. Steek weg en fietspad over en ga over de sloot en schuin naar rechts graspad tussen de bomen door. Aan eind bij Wknp 49, LA (richting 69). Blijf slingerend pad volgen; rechts aan de overkant van de sloot de tuinen en het park van kasteel De Haar. Je komt bij een asfaltweg; hier RA. Blijf deze asfaltweg volgen; negeer doodlopende weg links.

H KASTEEL DE HAAR

Kasteel De Haar is een Rijksmonument. Het kasteel (vroeger: Het Huis te Haer) is het grootste kasteel van Nederland en appelleert aan al je fantasieën die je bij een kasteel kunt hebben: torentjes, poorten, grachten, ridders, jonkvrouwen, etc. Er is hier een vroeger kasteel

geweest uit de veertiende eeuw, of mogelijk nog eerder; op de ruïne daarvan is in 1892 het huidige, neogotische, kasteel gebouwd. Naast het hoofdgebouw horen er uitgebreide tuinen en landerijen bij, en in het museale dorpje Haarzuilens iets verderop woonde vroeger het kasteelpersoneel.

In 1890 erfde Étienne baron van Zuylen van Nyevelt van de Haar de kasteelruïne; de baron was wel deftig, maar niet erg rijk. Gelukkig was hij getrouwd met Hélène barones de Rothschildt, dochter uit een rijke Franse bankiersfamilie. Mede dankzij haar fortuin kon de baron opdracht geven voor het ontwerp van een groot buitenverblijf. Die opdracht ging naar architect Pierre Cuypers, de beroemdste architect van zijn tijd, van katholieke huize, en vooral bekend van zijn vele Cuyperskerken, maar ook van het Rijksmuseum en het Centraal Station in Amsterdam. Cuypers ontwierp een kasteel met de stijl en allure van een middeleeuws Frans kasteel, maar binnen ingericht met tal van - toen - moderne snuffjes. Het - rijk gedecoreerde - kasteel is te bezoeken en ook de tuinen zijn apart te bezoeken; o.a. busladingen met Chinese toeristen waarderen het zeer. Inmiddels is het kasteel, in 2000, overgedragen aan een stichting; nazaten Van Zuylen van Nyevelt van de Haar hebben een exclusief recht behouden om jaarlijks de maand september in een bijgebouw (het Chatelêt) te kunnen door brengen; het grote landgoed om het kasteel heen is in bezit gekomen van de Vereniging Natuurmonumenten.

I BOOMGAARD DE BOSWACHTER

Boomgaard de Boswachter is altijd onderdeel geweest van het moestuincomplex van Kasteel de Haar. De oorspronkelijke boomgaard is aan het eind van de negentiende eeuw aangelegd. Groente en fruit waren bestemd voor de baron en barones en hun gasten. Voor de oorlog waren er wel zo'n twintig mannen en jongens aan het werk in de tuinen. Na de oorlog waren de tijden veranderd en was dit passé. Vanaf 2010 heeft Natuurmonumenten gewerkt aan herstel van boomgaard de Boswachter. Het is nu weer een hoogstamboomgaard geworden, met meer dan vijftien oude fruitrassen: appels, peren, pruimen en kersen. En de tegenwoordige Boswachter is vrij toegankelijk voor wandelaars; er zijn picknicktafels onder de bomen, en voor kinderen is er een leerzame fruitroute uitgezet. Boomgaard de Boswachter is een prachtig

cultuurhistorisch en natuurvriendelijk geheel, die ook veel ruimte biedt aan insecten en kleine zoogdieren en broedplaatsen voor een grote variatie aan vogels.

6 Na de villa aan je rechterhand (nr. 16A) en Wknp 69 RA de kleine parkeerplaats over en direct daarna bij kunstwerk van gestapelde kisten RA **I**. Blijf hoofdpad volgen;

dit maakt tweemaal bocht naar links. Aan eind RA, door hek en dan bij de asfaltweg LA. Via de asfaltweg loop je Haarzuilens in **J**. Hier nog RD tot asfaltweg (Wknp 34) en RA. Loop door tot de Brink. RD langs de pomp over de Brink en dan RD de Brinkstraat in. Bij de driesprong (rechts het hek voor de toegangsweg naar het kasteel) RD. Blijf de weg volgen tot de volgende driesprong en ga daar LA bij Wknp 82 (richting 86) een wandelpad door een dubbel klaphek. Blijf gravelpad steeds RD volgen. Steek de asfaltweg over en RD betonplatenweg. Eerste pad links, LA. Loop naar de Geertje's Hoeve; het begin- en eindpunt van deze wandeling.

J HAARZUILENS

Het dorpje Haarzuilens is vooral bekend vanwege Kasteel de Haar. Het kleine plaatsje, tegenwoordig ook vallend onder de gemeente Utrecht, is opgezet als brinkdorp. Zó is het, ook door Pierre Cuypers, ontworpen toen Haarzuilens in 1898 op z'n huidige plek

terecht is gekomen - want oorspronkelijk lag het 1 km verderop, maar moest daar toen wijken voor de aanleg van de tuinen van het nieuwe kasteel. Haarzuilens is toen opnieuw gebouwd, in een stijl die nu wellicht wat Efteling-achtig aandoet, maar het ligt er mooi bij: pittoreske huisjes met veel details en luiken in de kleuren en banen van het kasteel, onder inmiddels oude bomen, met een hertenkampje, en twee aardige horecagelegenheden. Rondom De Brink zijn verschillende Rijksmonumenten en het geheel is een beschermd dorpsgezicht.

3 KANIS

LENGTE

16 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Kanis, Hippolytuskerk,
Mijzijde 132

OPENBAAR VERVOER

Bushalte Van Teylingen,
Kamerik

Alternatief: Bushalte
bij de rotonde van de N212
met de haltes Oortjespad en
Teckopseweg (Kamerik). Loop
van de halte naar de rotonde en
bij de rotonde richting Kanis. Na
de woning aan je rechterhand,
RA naar de parkeerplaats. Loop
RD over de parkeerplaats en
ga aan het eind tweemaal een
bruggetje over. Direct LA over
het vlonderpad en doorlopen
tot voorbij restaurant (aan je
rechterhand). Dan LA door poort
en direct RA (route bij)

PARKEREN

Parkeren bij de kerk

HORECA

De Gekeerde Kanis (bij start
wandeling).

Halverwege kun je een ijsje
eten bij de brugwachter van
Woerdense Verlaat.

Iets voor het eind van de
wandeling: restaurant t'Ryck
(onderdeel van Buitenplaats
Kameryck).

BIJZONDERHEDEN

Van 1 maart - 15 juni kan deze
wandeling niet gedaan worden
vanwege het broedseizoen.
Honden kunnen niet mee.

**Wandelen door het veenweide-
gebied, soms dwars door de weilan-
den, dan weer langs rechte kades
en een slingerend veenstroompje.
In (De) Kanis start de wandeling
door een gebied dat al lang geleden
is ontgonnen. Sinds die middel-
eeuwse ontginning is de bodem
meer dan drie meter gedaald, en
hij daalt nog steeds. Via Woerdense
Verlaat en de recreatieontwikkeling
Buitenplaats Kameryck maak je een
prachtige rondwandeling door het
Groene Hart**

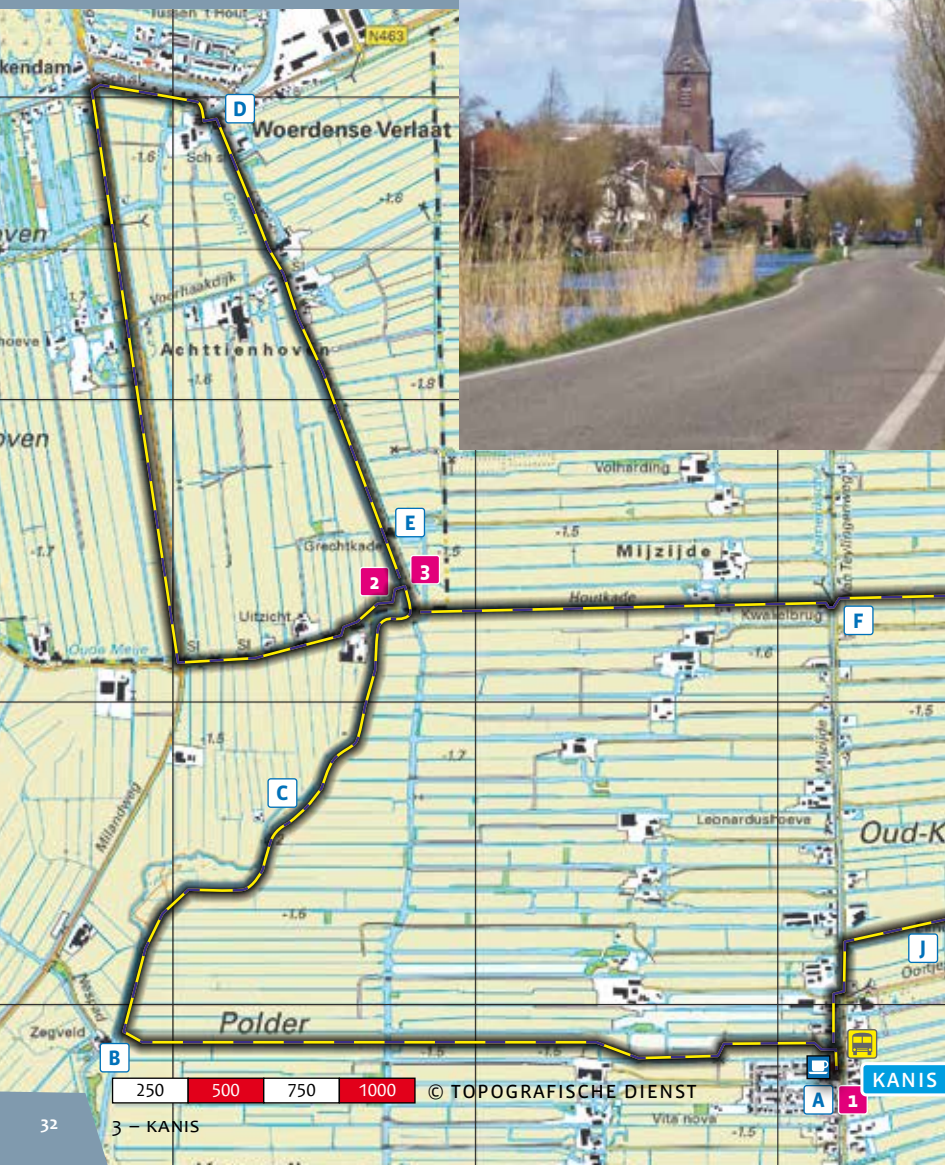
check de meest actuele
routebeschrijving op
wandelzoekpagina

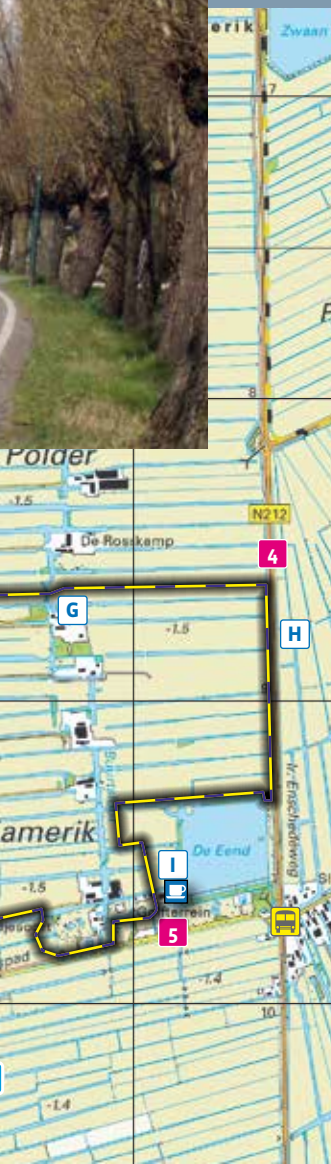
Van Kanis naar Woerdense Verlaat door het Groene Hart

A (DE) KANIS

Kanis staat er op de borden; de bewoners spreken van De Kanis. Kanis of De Kanis: in ieder geval is het een buurtschap in de gemeente Woerden (en Woerden ging door een provinciegrenswijziging in 1989 over van Zuid-Holland naar de provincie Utrecht). De Kanis ligt het dichtst bij het plattelandsdorpje Kamerik. Utrecht ('Het Sticht') is van oorsprong bisschoppelijk; Holland werd daarentegen door graven bestuurd – die later de calvinistische opstand leidden tegen de Spaans-katholieke overheersing. In de grensgebieden

tussen Holland en Utrecht was altijd de nodige frictie tussen katholieken en protestanten. Toen de katholieken in Nederland zich halverwege de negentiende eeuw weer mochten organiseren, en de bouw van nieuwe katholieke kerken op gang kwam, werd hier in Kanis in 1855 ook een nieuwe katholieke kerk gebouwd – op twee kilometer afstand van de protestantse kerk van Kamerik. Rond deze Hippolytuskerk ontstond meer bebouwing en dat werd het kerkdorpje Kanis. De naam van het dorpje komt van de in 1875 gevestigde herberg De gekeerde kanis, wat de omgekeerde vismand betekent. Het idee zal zijn dat als de vis gevangen en/of verhandeld was, je een tevreden borreltje in de herberg ging drinken.

1 Startpunt is de kerk van Kanis, Mijzijde 131, Kanis (Wknp 69). **A** Met je rug naar de kerk LA, direct na de begraafplaats LA, (Wknp 70) betonweg (Eigen terrein) in (richting Wknp 71). Volg de geelrode markering. Blijf betonplatenweg volgen; negeer afslag naar boerderij. Weg maakt scherpe bocht naar links. Na 40 meter RA over smallere betonplaten. Na bosje aan je linkerhand en eind van de betonplaten, RD weiland (NB De boer spant soms tijdelijke draden, maar die kun je openen) in, met sloot aan je linkerhand.

Na 1,5 km passeer je de dwarswetering. Na ruim 2 km kom je rechts aanhoudend bij Wknp 71 (bij het water). Hier over hek en kade op, RA met water, de Grecht, aan je linkerhand **B**. Blijf over de slingerende kade doorlopen; je passeert een laag hek en twee hekken met overstapjes. Je volgt hier het geelrood gemarkeerde Groene Hartpad **C**. Je komt uit bij een betonnen fietspad; blijf hier nog een klein stukje de Grecht volgen tot fietsknooppunt 19.

B DE GRECHT

De Grecht (in de volksmond: de Grefte) loopt tussen de Oude Rijn in Woerden en de Kromme Mijdrecht. De Grecht werd aan het einde van de veertiende eeuw gegraven en diende voor de ontwatering van het omringende polderland, maar werd ook voor de scheepvaart gebruikt. Op dat moment was de Grecht een kanaal dat in noord-zuidrichting liep, dwars door de polder Kamerik-Mijzijde. Voor de boeren, wier land door de nieuwe watergang werd doorsneden, betekende dat veel overlast. Door golfslag moesten zij de oevers van hun landerijen verstevigen en omdat zij geen bruggen over de Grecht mochten bouwen, werd het bewerken van hun westelijk van het water gelegen landen moeilijker. Na lang protest mocht in 1494 een 'Nieuwe Grecht' worden gegraven: een stukje verplaatsing en verlenging van de Grecht in westelijke richting. De boeren moesten dat op eigen kosten doen. Voor de aanleg van de Nieuwe Grecht werd hoofdzakelijk de loop van de Oude Meije gevolgd, een al bestaand veenstroompje. Dit geeft de wetering hier het karakter van een rivier.

C AMERIKAANSE RIVIERKREEFT: EEN PROBLEEM

De Amerikaanse rivierkreeft is een exoot (een uitheemse soort) die tegenwoordig ook steeds meer

voorkomt in de Nederlandse wateren, vooral in het westen en midden van het land. Doordat ze nuttige waterplanten opeten, vertroebelt het water, en zorgen ze voor schade aan waterkwaliteit en biodiversiteit. De Unie van Waterschappen heeft er een duidelijk standpunt over: de kreeften horen niet in Nederland, zijn schadelijk, en de omvang moet teruggebracht worden. Vangen lijkt de beste optie; er wordt onderzoek gedaan naar hoe dat het beste kan. Voor het wegvangen van de rivierkreeften wordt ook in het gebied van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden een pilot gedaan in Zegveld, hier vlak in de buurt. En verder zijn aan de bestrijding van de kreeften natuurlijk kosten verbonden; het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV) zal over de brug moeten komen – vinden de waterschappen.

Wat ziet de wandelaar in het polderlandschap?: Nog niets waaraan je bestrijding van de kreeftenplaag al kan aflezen (zoals de oranje vlaggetjes bij de bestrijding van de muskusratten); wél regelmatig restanten van stukken kreeft. Als je grote hoeveelheden rivierkreeft bij elkaar ziet, kun je dat melden.

D WOERDENSE VERLAAT

Woerdense Verlaat is een dorpje dat – tegenwoordig - gemeentelijk onder Nieuwkoop valt. Het heeft ruim 300 huizen en ruim 800 inwoners.

Woerdense Verlaat is

ontstaan toen hier in 1448 door Woerden een sluis (‘verlaat’) werd gebouwd in de Grecht. Die sluis gaf de Woerdense kaashandelaren – voor het kleine stadje van groot economisch belang! - een doorvaart naar Amsterdam.

Tegenwoordig is Woerdense Verlaat vooral een belangrijk knooppunt voor de pleziervaart, zeker in de zomer. Vanuit Woerdense Verlaat is het mogelijk om naar Amsterdam, Alphen aan den Rijn en Woerden te varen. De Nieuwkoopse en Vinkeveense Plassen zijn ook goed te bereiken, door gebruik te maken van De Slikkerdammersluis, De Kollenbrug of de sluis in de Grecht.

2 Ga hier de kade op en ga met de trekpont naar de overkant. Aan de overkant fietspad volgen tot de asfaltweg en daar RA. Deze asfaltweg uitlopen tot doorgaande weg. Hier weg oversteken en RA fietspad langs deze voorrangsweg. Volg fietspad voor ongeveer 3 km. Je loopt Woerdense Verlaat in. Bij de eerste kruising (voor de brug) RA, Nachtegaalspad. Na 350 meter eerste weg RA. Je komt uit bij een sluis **D**. Ga de sluis over en dan links om de woning en direct RA de asfaltweg in. Na 600 meter gaat de Grechtkade over in een fietspad met steeds de Grecht aan je rechterhand. Je kunt hier ook door het gras over de kade lopen.

Blijf doorlopen langs de Grecht. Na een kilometer passeer je het gemaal Oud-Kamerik met uitzichtpunt en picknicktafel **E** en iets verderop het trekpontje waar je op de heenweg de Grecht mee bent overgestoken.

E GEMAAL OUD-KAMERIK

Gemaal Oud-Kamerik (2012) is een groot en modern gemaal van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Het heeft als hoofdfunctie om de diepe polders van Kamerik uit te wateren op de Grecht. Bijzonder is hier dat het dak van het gemaal toegankelijk is voor publiek: een prachtige plek om de omgeving te

bekijken. Terwijl je zo over de polders uitkijkt, is het moeilijk om je te realiseren dat heel vroeger de hoogste delen van het veenpakket op zo'n 3,5 meter boven NAP lagen! – ongeveer de hoogte van het dak van het gemaal.

Het dak van het gemaal is met sedum aangeplant; verder staan hier informatiepanelen over de geschiedenis van het landschap en het waterbeheer.

- 3** Ga naar fietsknooppunt 19 en blijf over het fietspad RD lopen, pad gaat naar links en gaat bruggetje over en wordt gravelpad over de kade tussen de weilanden door. Na een kleine kilometer wordt het pad een smalle asfaltweg. Aan het eind klapbrug over en direct daarna LA en na 30 meter RA (bij Wknp 59). Je loopt via Teylingenpad (kan nat zijn!) naar Wknp 61, aan de N212 **F**. Je loopt hierbij dwars door het weiland; houd rechts aan en bij het tweede deel de sloot aan je linkerhand **G**.

F POLDER OUD-KAMERIK

De polder Oud-Kamerik vormt een typisch veenweidelandschap. Kenmerkend hiervoor zijn de verkavelingsstructuur, de slotenpatronen, de cultuurhistorische bebouwingslinten en de

monumentale boerderijen. Het gebied wordt gekenmerkt door een overwegend open en grootschalige structuur. Het grondgebruik in de polder Oud-Kamerik bestaat hoofdzakelijk uit grasland ten behoeve van de veehouderij. In het noorden van de polder ligt het schraallandreservaat Oud-Kamerik.

Het gebied bestaat vrijwel volledig uit veen. De veengronden kunnen onderverdeeld worden in de koopveengronden en koopveen op bosveen, wat het grootste deel van het gebied beslaat. Daarnaast vindt men langs de Meije, in het oosten van het gebied, nog een stukje weideveengrond op bosveen. Het veenpakket is onderdeel van het Hollandveen en loopt door tot circa negen meter onder het maaiveld.

G DE HAAS

De (Europese) haas (*Lepus Europaeus*) komt algemeen voor in de open gras- en landbouwgebieden van Europa en aangrenzende delen van Azië. Een haas heeft lange oren en lange poten; vooral de achterpoten zijn zeer krachtig. Oppervlakkig gezien lijkt de haas op een konijn, maar hij is duidelijk groter en beweegt zich voort met krachtige sprongen. Tijdens je wandeling zie je vast volop hazen, die enorm kunnen rennen, soms over sloten springen, en zo nodig ook niet te beroerd zijn om te zwemmen.

De paartijd van de haas heet de 'rammeltijd' en is ruwweg van februari tot en met april. De hazen zijn dan bij uitstek actief en de mannetjes (de rammen) kunnen soms hevig met elkaar vechten om een vrouwtje (de moerhaas). Dat gaat gepaard met achtervolgingen door het land en soms grote luchtsprongen. De haas heeft meestal twee worpen per jaar; het nest bestaat meestal uit twee tot vijf jongen. Daarmee hebben hazen dus een fors voortplantingsvermogen; in het najaar (na half oktober) worden daarom van oudsher drijffachten georganiseerd om hazen af te schieten en daarmee de hazenstand enigszins in bedwang te houden.

H PEILBESLUITEN EN WATERHOOGTE

Water in plassen, kanalen, vaarten en sloten noemen we het oppervlaktewater. Het is belangrijk dat dit niet te hoog en niet te laag komt te staan. Het is de taak van waterschappen om het peil van het oppervlaktewater te reguleren. Als het flink regent, stijgt dat peil: dan gaan de gemalen aan de slag en pompen het water weg. Als het lang droog is, kan het waterschap juist water inlaten om het waterpeil op niveau te houden.

Welk peil van het oppervlaktewater wordt aangehouden, ligt vast in 'peilbesluiten' - dat lijkt een technische term, en daarom wellicht te gaan om een 'technische' zaak. Maar niets is minder waar:

peilbesluiten zijn zeer 'politiek' en staan voor verschillende en tegenstrijdige belangen. Boeren willen graag een lage waterstand, zodat het land goed droog staat en ze er met hun koeien en machines makkelijk op kunnen.

Maar een lage waterstand leidt tot verdroging en verdere inklinking van de sponzige veengrond. Dat is het meest problematisch in de veengebieden, zoals hier. In de loop der eeuwen is door de voortdurende inklinking van de veenlaag het bodempeil al meer dan twee meter gezakt, zodat de polders hier inmiddels enkele meters onder NAP liggen. En het dicht onder het maaiveld liggende veen komt in contact met de lucht, waardoor het veen oxideert en er CO₂ (koolstofdioxide) vrijkomt - die belangrijk bijdraagt aan de opwarming van de aarde.

Veenbodemdaling en droogte kunnen ook de fundering van wegen en huizen aantasten; scheuren en verzakkingen zijn het gevolg.

De regering wil daarom dat provincies en waterschappen het waterpeil in veenweidegebieden gaan verhogen. Deels gebeurt dat door een bestaand gebied met voorheen één (laag) peil op te splitsen in kleinere gebieden, ieder met hun eigen aangepaste peil. De stuw Landt Scheydinge waar je langs loopt, is er mede vanwege die opsplitsing in deelgebieden met ieder hun eigen peil.

4 Bij de N212 (Wknp 61) RA over fietspad langs de weg **H**. Loop 700 meter door tot bosschage aan je rechterhand. Bij Wknp 55 door de bosschage naar het water en daar RA en dan over Rabobruggetje en direct daarna LA, door weiland (kan nat zijn). Loop langs de sloot tot brug. Hier LA via klaphekje brug over en daarna RD **I**. Na de Vlindertuin en bij de grote autobanden LA, onder de haag van wilgenboompjes door en dan RA, sloot over en RD. Verderop brug over en over grint naar de poort.

I BUITENPLAATS KAMERYCK

Midden in het Groene Hart, ruwweg halverwege tussen Amsterdam en Utrecht, kun je op Buitenplaats Kameryck genieten van de rust en ruimte van de weilanden en het water. Er zijn vergaderlocaties en mogelijkheden om (personeels)events te organiseren; er kan aan boerengolf worden gedaan, er is een prachtige tuin, een restaurant en er zijn huisjes te huur. Ook Kinderboerderij het Oortjespad en een geitenboerderij maken onderdeel uit van het geheel. En verder zijn hier enkele wandelingen ontworpen.

5 Poort door en RA Hans Voornlaan (asfaltpad). Voor de kinderboerderij LA, aan eind bij Wknp 54 RA (richting 60), langs parkeerplaats en RD fietspad. Direct na de bosschage RA, Klompenpad door weilanden. Volg de pijltjes. Hoofdpad blijven volgen; je gaat een paar sloten over. Direct na de breedste sloot LA over gravelweg **J**. Aan eind van de gravelweg kom je uit bij een asfaltweg. Hier LA, met water aan je rechterhand. Bij eerste voetgangersbrug oversteken en aan de andere kant langs het water doorlopen. Na ruim 200 meter ben je bij de kerk, het begin- en eindpunt van deze wandeling.

J POLDERS - POLDERMODEL - POLDEREN

Een polder is een drooggelegd stuk land dat door waterkeringen (sloten, boezems) wordt omgeven en waarvan de waterstand kunstmatig wordt geregeld (molens en gemalen). Polders zijn mensenwerk; met name de laaggelegen (onder NAP) westelijke helft van Nederland is polderlandschap. Wie kijkt naar oude kaarten, ziet dat het vroegere Nederland één grote gatenkaas was: het westen bestond met name uit meren, plassen en moerassen ('broeken'). Die natte en drassige gebieden zijn al vanaf het midden van de middeleeuwen stap voor stap ingepolderd: 'kolonisten' werden eropuit gestuurd. Toen de technische mogelijkheden verbeterden, zijn ook hele grote merengebieden aangepakt, zoals de Haarlemmermeer halverwege de negentiende eeuw.

Een goed functionerende polder vergt samenwerking ten aanzien van de waterhuishouding (dijken- en slotenonderhoud, etc.); dat is de ontstaansgrond van de waterschappen, ook al eeuwenoud. Tegenwoordig zijn er nog maar 21 (grote) waterschappen over die heel Nederland afdekken, maar vroeger waren er vele kleine waterschappen en polderbesturen. Die besturen moesten het met elkaar zien te rooien en consensus vinden. Tegen de achtergrond van die eeuwenlange praktijk van consensus zoeken is – aan het eind van de twintigste eeuw – het begrip 'poldermodel' gemunt en geplakt op de Nederlandse praktijk van overleg (over lonen en prijzen, maar ook over onderwijs en nog veel meer) tussen de overheid, werkgevers en werknemers (o.a. in de Sociaal-Economische Raad). Sindsdien is het begrip 'polderen' steeds meer aan inflatie onderhevig geraakt en wordt het soms geplakt op iedere vorm van overleg over bestuurlijke en maatschappelijke kwesties.

A man with grey hair, wearing a white t-shirt and light-colored shorts, is walking towards the camera on a dirt path in a grassy field. In the background, there is a tall wooden pole with a bird's nest on top, supported by three diagonal wooden beams. A bird is visible in the nest. The sky is blue with some clouds, and there is a line of trees in the distance.

wandelen in de **Stichtse Rijnlanden**

Gegarandeerd Onregelmatig

ANDERE STREKEN VAN GEGARANDEERD ONREGELMATIG

2024

nomineerd voor
de beste wandelgids
van Nederland
van Uitgeverij
Dakota

2023

nomineerd voor
de beste wandelgids
van Nederland
Nieuw Republiek

2019

nomineerd voor
de beste wandelgids
van Nederland
Wandelgids
van Uitgeverij
Dakota

2018

winnaar van de 4e
jaarlijkse wedstrijd
voor de beste wandelgids
van Nederland
★★★★★

WINNAAR
Gouden
Wandelen
trofee

de beste wandelgids
van Nederland

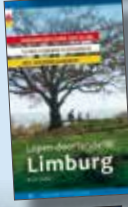
2015

WANDELTROFEE
de beste wandelgids
van Nederland

2014

WANDELTROFEE
Kroonpers
★

Deze gids is één van de streekgidsen van Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig. Naast Schieland en de Krimpenerwaard bezochten onze wandelauteurs nog heel veel andere streken in Nederland. Voor iedereen die er op uit trekt voor een dagje uit of een meerdaagse wandelvakantie hebben we wel een wandelgids. Van de Utrechtse Heuvelrug tot Zuid-Limburg en van Drenthe tot de Achterhoek of Twente. Op onze website hoef je je wandelbestemming maar in te typen en een wereld aan wandelmogelijkheden gaat voor je open.

De Stichtse Rijnlanden strekken zich uit van Gouda in het Groene Hart tot Veenendaal op de grens van de Veluwe met het Rivierengebied. Met Utrecht als middelpunt is het voor iedereen ook nog eens gemakkelijk bereikbaar. Zelden hebben wandelauteurs Cock Hazeu en Peter Kuiper zo'n diversiteit aan wandelingen in één gids weten te krijgen.

In het Groene Hart struin je over polderdijken en vliegen ganzen en zwanen op ooghoogte voorbij terwijl je in het oostelijke gedeelte van dit waterschap door dennenbossen op de Utrechtse Heuvelrug zwerft. Meer naar het zuiden kan de wandelaar genieten van het rivierengebied.

Op iedere wandeling tref je wel een kasteeltje, een molen of een gemaal met een goed verhaal van de auteurs, die wandelen in waterschappen tot kunst verheven hebben. Op menig wandeling passeer je een brug of moet je jezelf met een pontje naar de overkant trekken en belonen. Cock en Peter je met een fijn terras om bij te komen van alle belevenissen.

Het motto van wandelauteurs Cock Hazeu en Peter Kuiper is: Wandelen Dichtbij: ook in je eigen omgeving, ook in de drukke Randstad, kun je vaak prachtig wandelen! Zeker als je weet waar je moet zijn, en je ook de nodige informatie krijgt van wat er in het landschap te 'lezen' valt. Vanuit die invalshoek maakte Cock Hazeu in 2019 al Wandelen in Delfland. In 2020 maakten de auteurs samen Wandelen in Rijnland, en in 2021 volgde Wandelen in Schieland en de Krimpenerwaard. In 2022 volgde Wandelen in de Hollandse Delta.

ISBN 9789076092300

9 789076 092300